

УДК 339.7.012(48):339.137

О. В. Шморгун
аспірантка кафедри міжнародної економіки, ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна
oli.shmorgun@gmail.com

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН

Анотація. У статті розглянуто особливості функціонування фінансової системи скандинавських країн. Визначено, що саме ефективна та надійна фінансова система становить основу успішного розвитку економік цих країн. Доведено, що важливою умовою досягнення високого рівня конкурентоспроможності економік скандинавських країн є специфічний розподіл і перерозподіл бюджетних коштів.

Ключові слова: фінансова система, скандинавські країни, бюджет, оподаткування, конкурентоспроможність, фондова біржа, банки.

О. В. Шморгун

аспірантка кафедри міжнародної економіки, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ СИСТЕМ В ОБЕСПЕЧЕНИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СКАНДИНАВСКИХ СТРАН

Аннотация. В статье рассмотрены особенности функционирования финансовой системы скандинавских стран. Определено, что именно эффективная и надежная финансовая система составляет основу успешного развития экономик скандинавских стран. Доказано, что важным условием достижения высокого уровня конкурентоспособности экономик данных стран является специфическое распределение и перераспределение бюджетных средств.

Ключевые слова: финансовая система, скандинавские страны, бюджет, налогообложение, конкурентоспособность, фондовая биржа, банки.

Olga Shmorgun

Ph.D. Student, Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Ukraine

THE ROLE OF THE NATIONAL FINANCIAL SYSTEMS IN THE INTERNATIONAL COMPETITIVENESS ENSURING OF THE SCANDINAVIAN COUNTRIES

Abstract. The article is devoted to features of functioning of a financial system of the Scandinavian countries (state budgets, taxations, stock exchanges, banks). The author compares the efficiency of financial systems of Denmark, Norway, Iceland, Sweden and Finland with other world leaders. It is defined that a basis of the Scandinavian countries economies successful development is effective and reliable financial system. It is concluded that specific distribution and redistribution of budgetary funds are important conditions for high level of competitiveness achievement by these countries' economies.

Key words: financial system; Scandinavian countries; budget; taxation; competitiveness; stock exchange; banks.

JEL Classification: F29, F30

Постановка проблеми. У XXI столітті особливо актуальним для досягнення конкурентоспроможності економічної системи є ефективне управління фінансовою системою і високий рівень її розвитку. Скандинавські країни протягом останніх десятиліть демонструють високі показники розвитку економік та індексу людського розвитку, а за рівнем конкурентоспроможності посідають провідні місця у світі. У цьому контексті особливо важливим стає дослідження фінансових систем скандинавських країн як умови досягнення високого рівня конкурентоспроможності й ефективної реалізації економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню сутності та основних складових фінансових систем країн світу присвячено достатню кількість наукової літератури. Серед зарубіжних авторів дослідженням цієї проблематики займалися З. Боді (*Z. Bodie*), Р. К. Мертон (*R. C. Merton*), Г. Габбард (*G. Hubbard*), К. Еклунд (*K. Eklund*), М. Гофман (*M. Hofman*); серед вітчизняних – В. М. Федосов, Т. І. Полегоско, М. І. Савлук, С. І. Юрій та ін. Однак тема, що розкриває діалектику взаємозв'язку конкурентоспроможності держави й ефективної фінансової системи, досліджена недостатньо широко. Тому, на нашу думку, необхідно здійснити такий аналіз, аби виявити, чи впливає ефективно діюча фінансова система на реалізацію конкурентної стратегії держави у світі.

Метою статті є виявлення особливостей функціонування фінансової системи скандинавських країн у контексті забезпечення конкурентоспроможності їх національних економік у світі.

Основні результати дослідження. Під час світової фінансової кризи 2008–2010 років скандинавські країни продемонстрували стійкість та відносну стабільність. Економічні системи цих країн, хоч і зазнали негативного впливу, досить швидко відновилися. Жодна із них не відчула руйнівної банківської кризи, небезпечних бюджетних дефіцитів та проблем із поточним рахунком [1]. Цей факт викликав особливе зацікавлення до так званої шведської моделі розвитку економічної системи. На думку багатьох науковців, така модель управління економікою є запорукою успішного розвитку держави, високого рівня її конкурентоспроможності у світі.

Фундаментальною основою процвітання економік скандинавських країн є ефективна та надійна фінансова система, що має у своєму розпорядженні безпечну платіжну систему і гарантує збереження вкладів населення. Існує чимало визначень сутності фінансової системи. Зокрема, на думку провідних науковців Київського національного економічного університету, фінансова система – це різноманітні форми й методи фінансових відносин у суспільстві на різних рівнях економічної системи [2]. З. Боді (*Z. Bodie*) і Р. К. Мертон (*R. C. Merton*) фінансову систему розглядають як сукупність ринків, посередників, фірм, що надають фінансові послуги, та інших інституцій, за допомогою яких домогосподарства, приватні компанії, урядові організації реалізують фінансові рішення, які вони приймають [3, с. 62].

Але, на нашу думку, в контексті проблематики статті найбільш слушним є визначення Г. Габбарда (*G. Hubbard*),

згідно з яким фінансова система – це мережа ринків та інститутів, які є посередниками між заощадниками та позичальниками [4, с. 34]. Саме такими посередниками ми вважаємо бюджетну систему, фондові ринки, банківський сектор тощо. Тому фінансову систему скандинавських країн необхідно розглянути за цими компонентами.

Варто зазначити, що скандинавські країни мають різні інститути й елементи фінансової системи. Основними інститутами фінансової системи Данії є Міністерство фінансів, Центральний банк, комерційні та ощадні банки, пенсійні фонди і страхові компанії, кредитні інститути, Копенгагенська фондова та ф'ючерсна біржа, Датський центр цінних паперів. Шведська фінансова система функціонує на базі співпраці Центрального банку, Шведської фінансової інспекції, Шведського агентства кредитної і бізнес-інформації, Асоціації комерційних банків, до складу якої входять комерційні, іноземні, ощадні та кооперативні банки, і шведських банківських груп, що являють собою потужні фінансові компанії. Основою фінансової системи Фінляндії є Банк Фінляндії та ряд фінансово-кредитних інститутів.

Кредитно-фінансовий сектор Норвегії характеризується сильною позицією ощадних банків, високим рівнем упровадження сучасних інформаційних технологій і дещо низьким, порівняно з іншими європейськими країнами, рівнем концентрації капіталу [5].

У всіх країнах Скандинавії важлива роль у забезпеченні злагодженого функціонування фінансового сектору відводиться бюджетній системі. Бюджет більшості скандинавських країн є профіцитним або низькодефіцитним (табл. 1).

Бюджетне регулювання здійснюється в рамках бюджетної політики країни, що спирається на загальну законодавчу систему, яка складається із письмової Конституції та щонайменше одного міжнародного правового акта, що містять кілька основних елементів національної бюджетної системи. Данія і Норвегія не мають формалізованих спеціальних статутів, які регулюють бюджетний процес. Бюджетне регулювання, що здійснюється Міністерством фінансів (Данія) або Парламентом (Норвегія), певною мірою замінює формалізоване право. У Фінляндії та Швеції діють спеціальні акти державного бюджету. У Фінляндії бюджетні принципи прописані в Конституції. У решти країн спостерігається більш вільний вибір між формалізованими законами і менш формальними засобами, у яких викладено правила для управління бюджетними процесами [7, с. 344].

Проаналізувавши принципи регулювання бюджетного процесу в скандинавських країнах, виділимо основні з них.

1. Вищим органом вирішення бюджетного і інших фінансових питань є парламент. Цей основоположний конституційний принцип діє у чотирьох країнах – Норвегії, Швеції, Данії, Фінляндії. Парламент у кожній державі складається із представників громад, обраних для здійснення влади, у тому числі для затвердження річного бюджету. Наприклад, у Конституції Швеції (ст. 1) про це зазначається так: «Уся державна влада походить від народу».

2. Принцип щорічності складання бюджету. Відповідно до нього у країнах кожного року приймається Закон про Державний бюджет. У Швеції для повного самофінансування державних установ встановлено, що і доходи, і витрати повинні бути вилучені зі щорічного бюджету, а вирішення питання про використання доходів делегується

Уряду. У Данії внаслідок дії цього принципу відбулося розширення повноважень державних установ.

3. Принцип дотримання бюджетної єдності. Варто зазначити, що всі скандинавські країни приймають річний бюджет, який затверджує доходи та видатки, в один і той самий час. Принцип бюджетної єдності, закладений у Конституції Фінляндії, вимагає, щоб оцінка доходів, видатків та асигнувань була включена у щорічний державний бюджет. У Швеції всі доходи, витрати і платежі, які впливають на стан чистих запозичень, мають бути внесені до проекту бюджету, що подається до парламенту.

4. Принцип цільового призначення видатків. Він обов'язково визначається Законом про бюджет. Однак правові норми у цій сфері не деталізовано, через що протягом останніх років кількість напрямів використання видатків державного бюджету дещо скоротилася в усіх скандинавських країнах. У цілому, правові обмеження не перешкоджають введенню нової структури видатків та асигнувань.

5. Принцип транспарентності (прозорості). Цей принцип не є новим у країнах Північної Європи. Конституція ставить жорсткі вимоги до виконавчої влади та її підзвітності Парламенту. Відповідно до закону, громадянам має надаватися вся важлива інформація про діяльність Уряду. Підзвітні відносини часто діють неформально – замість того щоб бути викладеними в законі, вони встановлюються через досягнення консенсусу [7, с. 349–350].

Жорстке дотримання зазначених принципів дозволило країнам Скандинавського регіону не лише мінімізувати рівень дефіциту державного бюджету, а й досягти окремим державам сталого профіциту впродовж досить тривалого часу.

У Норвегії проблеми бюджетного дефіциту сьогодні не існує попри традиційно високий рівень державних витрат та соціальних зобов'язань уряду. Бюджет вдається виконувати із профіцитом навіть без урахування надприбутків від експорту нафти і газу [8]. Більша частина доходів бюджету розміщена у фонді суверенного добробуту – Урядовому Глобальному Пенсійному Фонді – для майбутніх потреб та інвестицій [1].

У Швеції показники державного бюджету є більш жорсткими, ніж у зоні євро, і потребують достатньо високого профіциту в економічно вдалі роки, аби отримати незначний профіцит у середньому протягом усього економічного циклу (йдеться про зменшення державного боргу) [1].

За рахунок державного бюджету відбувається фінансування соціальних програм. Саме соціальна сфера є пріоритетною для фінансової політики. У державному секторі економіки та бюджетній сфері зайнята значна частина працездатного населення: у Швеції – 32%, у Норвегії і Данії – близько 30%, у Фінляндії – 25%. Це найбільші масштаби зайнятості в державному секторі економіки серед розвинутих країн. Відповідно, соціально-економічна активність держави стосовно постачання суспільних благ та перерозподілу доходів відображається в унікальних пропорціях державних фінансів і фінансової політики [9].

В Ісландії основними джерелами надходжень до державного бюджету є податки, мито та ін. Держава отримує значні доходи від комерційних підприємств, зокрема у сфері поштового, телефонного зв'язку, каботажного судноплавства, а також від діяльності державних монополій із продажу алкогольних напоїв. Окрім звичайних державних витрат, уряд Ісландії виділяє кошти на утримання артистів та письменників, субсидування сільського господарства і промисловості.

У кожній скандинавській країні розробляється власна система регулювання бюджету: розподіл видаткових повноважень, контроль за витратами, планування необхідної грошової маси, внутрішній аудит тощо. За своєчасне виконання бюджету в усіх країнах відповідає уряд.

Основним джерелом наповнення бюджету є податки. Рівень оподаткування скандинавських країн прийнято вважати одним

Таблиця 1

Доходи та видатки бюджетів скандинавських країн у 2011 році

Країна	Доходи бюджету, млрд. дол. США	Витрати бюджету, млрд. дол. США	Профіцит або дефіцит бюджету, млрд. дол. США
Норвегія	280,5	209,5	+71
Данія	118,3	127,5	-9,2
Швеція	277,6	277,1	+0,5
Фінляндія	136,2	137,6	-1,4
Ісландія	5,861	6,477	-0,616

Джерело: Складено автором за даними [6]

Таблиця 2

**Порівняння ставок податків скандинавських країн та України
на 1 жовтня 2012 року**

Країна	Ставка податку з доходів, %		Ставка податку на соціальний захист, %		Ставка ПДВ, %
	корпорації	фізичні особи	корпорації	фізичні особи	
Данія	25	38-59	0	DKK 900	25
Фінляндія	24,5	6,5-29,75	19,47	9,14	23
Норвегія	28	28-49	14,1	7,8	25
Швеція	26,3	0-57	-	-	25
Україна	21	15/17	49,7	3,6	21

Джерело: Складено автором за даними [6]

із найвищих у світі. Це пов'язано зі значними відрахуваннями з доходів фізичних осіб і достатньо високими ставками оподаткування корпоративного бізнесу. Основні податкові ставки країн Скандинавського півострова та України наведено в табл. 2.

Проте високі ставки оподаткування не ускладнюють функціонування фінансової системи в аналізованих нами країнах. Спеціалістами Світового банку, МФК і PwC було розроблено проект «*Paying Taxes 2012*» (Сплата податків 2012). Відповідно до нього Данія, Норвегія та Фінляндія входять до 20 країн, де діє спрощена система оподаткування. Зокрема в Данії сплачують 10 податків, загальна ставка податку становить 27,5%, Норвегія відповідно має 4 податкові платежі й загальну ставку податку 41,6%, Фінляндія – 8 податків і загальну ставку податку 39%. Україна у цьому рейтингу займає 181-е місце серед 183 країн із такими показниками: 135 податкових платежів (це абсолютний рекорд), загальна ставка податку – 57,1%. У цілому загальна ставка податку в Україні майже вдвічі вища, ніж у Данії, і значно перевищує ставки Норвегії та Фінляндії, що гальмує функціонування вітчизняної фінансової системи [11].

Окрему роль у розвитку фінансового сектору скандинавських країн відведено банківській системі. У Фінляндії банківська система складається із двох рівнів: на першому – функціонує Банк Фінляндії, на другому – декілька комерційних банків (два найбільші). Банк Фінляндії підпорядковується парламенту і безпосередньо не залежить від політики уряду. Стабільність економічної ситуації у країні дозволяє використовувати достатньо «м'які» інструменти грошової політики, серед яких прийнятним є підтримання банками обов'язкових резервів на встановленому середньомісячному, а не щоденному рівні. Особливостями функціонування Банку Фінляндії є пряме кредитування приватних фірм, окрім традиційного рефінансування комерційних банків, слабка філіальна мережа, що здебільшого займається технічними питаннями розрахунків і грошового обороту, та поступова втрата ролі головного розрахункового центру в країні [12].

Банківський сектор Ісландії представлений вісьмома крупними комерційними банками – Національним, Центральним, Риболовним, Сільськогосподарським, Промисловим, Торговим, Кооперативним і Народним. Поряд із цими банками у країні функціонує широка мережа ощадних банків.

У Данії банківська система складається із Центрального банку, датських банків, датських філій іноземних банків та двох валютних брокерів. Задовільний стан банківського сектору Данії досягається завдяки загальнодоступності внутрішніх кредитів для більшості резидентів країни, включаючи різні фінансові установи і приватних осіб [8].

Найбільша частка на фінансовому ринку Швеції припадає саме на банки (46%). За даними Всесвітнього економічного форуму, шведська банківська система вважається однією із найбільш стабільних і за рейтингом займає друге місце після банківської системи Канади. Центральний банк Швеції має монопольне право емісії національної валюти, управління золотим та валютними резервами країни, відповідає за формування грошово-кредитної політики і функціонування платіжної системи. Крім того, у Швеції функціонує 117 банків, серед яких 32 – комерційні універсальні банки, 30 – іноземні, 53 – ощадні та 2 – кооперативні. Найбільшими комерційними банками країни є *Swedbank*, *Handelsbanken*, *Nordea* *SEB*. Цим банкам належить понад 75% депозитів населення [13, с. 33–35].

На кінець 2006 року в Норвегії налічувалося 209 кредитних установ. Безпосередньо в банківському секторі представлено 123 ощадні банки, 10 норвезьких бізнес-банків, 5 банків з іноземним капіталом і 12 філій іноземних банків. У п'ятірку найбільших гравців входять ДнБ НІР,

Нордеа Банк Норге, Фокус, Хандельсбанкен та Спаребанка Рогаланд (на кінець 2006 року). Ці банки займають 53% норвезького кредитного ринку. Концентрація капіталу за останні роки дещо збільшилася в основному завдяки злиттю ДнБ і Йенсідіге Нор. У той же час, порівняно з іншими скандинавськими країнами рівень концентрації у Норвегії нижчий. Це пояснюється тим, що на банківському ринку країни присутня незначна кількість великих гравців та досить багато дрібних і середніх банків.

Незважаючи на всесвітню тенденцію злиттів та поглинання, ці процеси практично не торкнулися норвезьких ощадних банків. Ощадбанки, що традиційно вважаються місцевими банками, намагаються зберегти ці позиції і незалежність. Більшість банків у цій сфері мають достатній рівень капіталізації й досить високі доходи. Порівняння з іншими європейськими країнами показує, що збереження своїх сильних позицій ощадбанки Норвегії насамперед зобов'язані законодавчим засадами, які забезпечують їх самостійність [5].

Особливе місце банківський сектор Скандинавії займає в системі антикризового регулювання. У рамках боротьби із фінансовою кризою 2008 року Центральний банк Швеції з липня 2009 р. ввів від'ємні ставки за банківськими депозитами: ставка РЕПО складала +0,25%, ставка за кредитами, що видавав Центральний банк Швеції, – +0,75%, за депозитами – -0,25%. Таким чином, Центральний банк Швеції став єдиним у світі центральним банком, який, по суті, накладав штрафи на ті банки, що розміщували гроші на його депозитах. Причиною введення від'ємної ставки за депозитами став «кредитний голод», від якого потерпали шведські компанії в період кризи [13, с. 34].

Ріст об'ємів національних та світових фінансових ринків в умовах глобалізації зумовив посилення ролі фондових бірж. При цьому скандинавські країни мають свої особливості організації біржової діяльності, які виявляються в певній обмеженості біржового ринку. Зокрема половину фондового ринку Фінляндії займають акції компанії «*Nokia*». У Норвегії торгівля акціями трьох найбільших компаній становить половину загального обороту акцій на фондовому ринку. У Швеції основні позиції посідають 30 компаній.

Ідея створення єдиного фондового ринку скандинавських країн виникла на початку 90-х років ХХ ст. У січні 1998 р. фондові біржі Копенгагена та Стокгольма об'єдналися у союз, який поступово переріс у Північний фондовий ринок (*OMX*). У 2000 р. до цього союзу ввійшла Ісландська фондова біржа. У подальшому до нього приєдналась і фондова біржа Осло. У 2007 р. американська біржа *NASDAQ* придбала акції *OMX* за \$3,7 млрд. Після цього злиття об'єднана біржа дістала назву *NASDAQ OMX Group*. Акціонери біржі *NASDAQ* є власниками 78% акцій, а *OMX* – 28%. Наразі цей концерн контролює 80% фондового ринку скандинавських та прибалтійських країн. До нього входять п'ять скандинавських фондових бірж і три біржі з Прибалтики. Їх сукупна капіталізація на кінець останнього десятиліття ХХ ст. дорівнювала \$5,5 трлн. [1]. Цікавим є той факт, що до злиття у 2006 р. чистий прибуток *OMX* становив \$121 млн., а його капіталізація – \$2,5 млрд.

Криза європейського державного боргу негативно вплинула на всі фондові біржі Європи. Зокрема у 2011 р. фондові ринки скандинавських країн відчули значне зни-

ження рівня доходності інвестування. Фінляндія зайняла 4-те місце в Європі за від'ємною ринковою динамікою із TRS на рівні -23%. Аналогічні проблеми 2011 р. відчула й Данія. Лише Швеція змогла утримати позитивну динаміку показника TRS протягом 2008–2011 рр. [14].

Незважаючи на деякі проблеми у функціонуванні фінансової системи скандинавських країн, більшість аналітиків позитивно оцінюють їх досвід щодо управління економічною системою. На думку М. Дорфмана, успіх скандинавських країн насамперед пояснюється правильною внутрішньою економічною політикою та ефективним перерозподілом коштів державного бюджету. У статті «Скандинавська модель проти Єврокризи» він зазначає, що скандинавські країни мають високу фіскальну дисципліну і чітко визначені державні витрати. Якщо порівняти витрати скандинавських країн та США, цифри вийдуть приблизно однакові. Однак ті суми, які США витрачають на армію і підтримку внутрішньої безпеки, країни Скандинавії спрямовують на соціальне забезпечення [15]. Саме тому економіки скандинавських країн називають економіками всезагального добробуту.

Висновки. За результатами аналізу ефективності функціонування фінансової системи скандинавських країн можна зробити такі висновки. По-перше, нині ці країни є лідерами у світі за рівнем життя населення, економічного розвитку, забезпечення соціальних стандартів і політичної стабільності, що є запорукою високої конкурентоспроможності скандинавських країн. По-друге, бюджетне регулювання, банківський сектор, фондові біржі Скандинавії спільно працюють на забезпечення сприятливих умов для розвитку економіки. Ці країни часто шукають нестандартні, нові рішення щодо ефективного управління економічною системою. По-третє, надійним підґрунтям забезпечення високої конкурентоспроможності країни є збалансоване та ефективне функціонування фінансової системи в межах національного господарства.

Отже, загальний висновок проведеного дослідження полягає в тому, що саме скандинавські країни із властивими їм фінансовими системами здатні в сучасних умовах максимально поєднувати поступальний економічний розвиток і гідний рівень соціального забезпечення, що є необхідними умовами досягнення високої конкурентоспроможності у світі.

Література

1. Еклунд К. Скандинавський капіталізм: извлеченные уроки [Електронний ресурс] / К. Еклунд. – Режим доступа : <http://maxwolf.livejournal.com/22778.html?style=mime>
2. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями : монографія / В. Федосов, В. Оларін, С. Львовичкін ; за наук. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2002. – 387 с.
3. Боди З. Фінансы : учеб. пособ. / З. Боди, Р. Мертон ; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2000. – 592 с.
4. Габбард Г. Гроші, фінансова система і економіка / Г. Габбард ; наук. ред. пер. М. Савлук ; пер. з англ. – К. : КНЕУ, 2004. – 899 с.
5. Окно в Норвегію [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.nrcc.no/norwaydirectory/database_banking.html
6. The World Factbook [Electronic resource]. – Accessed mode : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2056.html>
7. Emery R. The Legal Framework for Budget Systems // OECD Journal on budgeting. – 2004. – Volume 4. – No. 3. – 483 p.
8. Финансы Дании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://geo2000.nm.ru/data/euro/denmark/2.htm>
9. Финансы : підручник ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
10. Tax Rates Around the World [Electronic resource]. – Accessed mode : <http://www.worldwide-tax.com/>
11. Рейтинг стран по налогам. Рейтинг стран по простоте и сложности налогообложения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://top-rating.info/catalog/1/138/>
12. Особенности банковской системы Финляндии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.banki-delo.ru/2010/03>
13. Полегоско Т. Банковская система Швеции: стратегия управления / Татьяна Полегоско // Банкаускі веснік – 2010. – № 28 – С. 33–40.
14. Bayturyun, Y. Nordic Stock Exchange Group OMX [Electronic resource]. – Accessed mode : <http://forexlab.ru/nordic-stock-exchange-group-omx.html/>
15. Дорфман М. Скандинавская модель против еврокризиса [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sensusunovus.ru/analytics/2011/07/25/9185.html>

Стаття надійшла до редакції 14.05.2013

References

1. World economic forum Davos (2011). *The Nordic Way*. Retrieved from <http://maxwolf.livejournal.com/22778.html?style=mime> (in Rus.).
2. Fedosov, V. (2002). *Financial Restructuring in Ukraine: Challenges and Directions*. Kyiv: KNEU (in Ukr.).
3. Bodie, Z., & Merton, R. (2000). *Finance* (Trans. from Eng.). Moscow: Williams (in Rus.).
4. Hubbard, G. R. (2004). *Money, the Financial System, and the Economy* (Trans. from Eng.). Kyiv: KNEU (in Ukr.).
5. The Window to Norway (2010). *NRCC*. Retrieved from http://www.nrcc.no/norwaydirectory/database_banking.html
6. The World Factbook (2011). *Central Intelligence Agency*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2056.html>
7. Emery, R. (2004). The Legal Framework for Budget Systems. *OECD Journal on Budgeting*, 4(3), 344-345.
8. The Finance of Denmark (2000). *Geo2000*. Retrieved from <http://geo2000.nm.ru/data/euro/denmark/2.htm>
9. *Finance* (2008). In S. Yuriy, & V. Fedosov (Eds.). Kyiv: Knowledge (in Ukr.).
10. Tax Rates around the World (2011). *The Complete Worldwide Tax and Finance Site*. Retrieved from <http://www.worldwide-tax.com/>
11. *Rating of the countries on taxes. Rating of the countries on simplicity and complexity of the taxation* (2012). Retrieved from <http://top-rating.info/catalog/1/138/>
12. *Features of the banking system in Finland* (2010). Retrieved from <http://www.banki-delo.ru/2010/03>
13. Polegoshko, T. (2010). Swedish Banking System: Management Strategy. *Banking Herald*, 28(501), 33-40 (in Rus.).
14. Bayturyun, Y. (2012). *Nordic Stock Exchange Group OMX*. Retrieved from <http://forexlab.ru/nordic-stock-exchange-group-omx.html/>
15. Dorfman, M. (2011). *Scandinavian model against the European crisis*. Retrieved from <http://sensusunovus.ru/analytics/2011/07/25/9185.html>

Received 14.05.2013

УДК 339.7

Д. С. Чернюк

аспірант, Інститут світової економіки і міжнародних відносин
НАН України, Київ, Україна
dmytro.cherniuk@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО БАНКІВСЬКОГО РИНКУ

Анотація. У статті розглянуто вплив світової фінансово-економічної кризи 2007–2009 років на розвиток світового банківського ринку, зокрема виявлено та описано сучасні тенденції його розвитку. На основі аналізу й оцінки стану банківського ринку виокремлено загальні тенденції, які не зазнали змін через останню світову фінансово-економічну кризу і визначають розвиток світового ринку банківських послуг протягом останніх 10–20 років. Водночас автором виявлено більш вузькі та значно менш тривалі тенденції, поява яких здебільшого спричинена розгортанням кризи.

Ключові слова: тенденція, банк, світовий банківський ринок, світова фінансова криза, банківські послуги.

Д. С. Чернюк

аспірант, Інститут мирової економіки і міжнародних відносин НАН України, Київ, Україна
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МИРОВОГО БАНКОВСКОГО РЫНКА

Аннотация. В статье рассмотрено влияние мирового финансово-экономического кризиса 2007–2009 годов на развитие мирового банковского рынка, в частности определены и описаны современные тенденции его развития. В результате проведенного исследования выделены общие тенденции, которые не претерпели изменений под влиянием мирового финансово-экономического кризиса 2007–2009 годов и определяют развитие мирового банковского рынка в течение последних 10–20 лет. Вместе с тем автором выявлены более узкие и менее продолжительные тенденции, возникновение которых преимущественно вызвано развертыванием кризиса.

Ключевые слова: тенденция, банк, мировой банковский рынок, мировой финансовый кризис, банковские услуги.